

plastične steklenice, kakršne nosimo tudi poleti v hribe, pozimi pa jih ovijemo s puhastim jopičem ali podobnim ali v kos perila, ki »drži« toploto. Kupiti je mogoče tudi posebne puhaste ovojnice, jih oviti okoli steklenice in vse skupaj tesno poviti z lepilnim trakom. Poceni je in učinkovito.

Nobenega dvoma ni, da se je snežnemu plazju bolje izogniti ali storiti vse, da ga ne bi sprožili, kot se potem reševati iz njega. Kako velika nevarnost grozi turnim smučarjem od plazov, pove podatek, da vsak četrti, ki se znajde v plazju in se ne reši iz njega, preden se je plaz ustavil, ne preživi. Zato je treba narediti vse, da ne bi prišli v plaz. Vsekakor je treba stalno spremljati poročila o plazovih, upoštevati navodila poznavalcev in vedeti čimveč o plazovih.

Toda ker so snežni plazovi od vseh zimskih nevarnosti v gorah najbolj nepredvidljivi in postanejo njihove žrtve tudi zelo izkušeni gorniki, je treba biti na pobočjih, kjer bi se utesnili sprožiti plaz, še toliko previdnejši. Vsekakor pa je treba že na pot vzeti vse pripomočke za tovariško pomoč, če bi do nesreče prišlo.

O lavinskih žolnah, aparaturah, kot so Barryvox, Pieps ali Ortovox, smo v Planinskem vestniku že večkrat natančno pisali in to pot le omenjamo, da jih je nujno imeti s seboj. Opozoriti pa velja, da je kar nujno v visokogorje vzeti s seboj zložitljivo lopato (v tujini že prodajajo posebne lopate, ki jim služi za držaj alpinistični cepin). To je karseda koristen pripomoček: učinek kopanja z lopato je v snežnem plazju petkrat večji kot kopanje z rokami, kar pomeni, da bi z lopato

iz plazju odkopali človeka v 12 minutah, z rokami pa v eni uri, kar bi bilo za ponesrečenca najverjetneje usodno. - List lopate mora biti tako močan (kovina ali posebno kakovostna umetna masa), da zdrži tudi odkopavanje zledenelega trdega snega, poleg tega pa naj bi ga bilo mogoče pritrditi na držaj tudi pod kotom 90 stopinj, da bi tako z lopato lahko odstranjevali sneg iz luknje, ki smo jo skopali.

Sicer pa lavinsko lopato njihovi lastniki na srečo najpogosteje uporabljajo, ko si med potjo pripravijo v pobočju sedež, da udobno pomalicaajo, ali za kopanje luknje - bivaka v snegu ali pa iglujla.

SVOBODNO SONCE

Kajpada je treba s seboj na pot v goro vzeti tudi lavinsko sondo, ki lahko odločilno vpliva na to, v kako kratkem času najdemo kraj, kjer je zakopan ponesrečenec.

Ob tej individualni opreми (ki je je kar precej, ko jo naštevamo, vendar ne gre za velike in težke kose, pa še teh imamo precejšen del oblečenih) naj bi skupina, ki gre na turno smučanje, vzela s seboj še nekaj skupne opreme, na primer višinomer, natančno karto in prenosni radijski sprejemnik za spremljanje napovedi.

Resda je prijetneje smučati s prav lahkim nahrbtnikom ali celo brez njega kot s težko »omaro« na hrbtu. Vendar je človek, ki se odpravi v zimsko gorsko naravo, tam popolnoma odvisen od sebe in od tistega, kar ima s seboj. Na to je treba misliti, ko doma pred zimsko turo pakiramo nahrbtnik.

DEVET ZAPOVEDI PRI ZAKOPAVANJU PREIZKUSNIH OSEB

NEVARNE MAJHNE SNEŽNE LUKNJE

PAVLE ŠEGULA

Udeleženci 11. Mednarodnega zborovanja zdravnikov Gorskih reševalnih služb v Innsbrucku smo med drugim poslušali nekaj referatov na temo »V kakšni nevarnosti so osebe, ki jih na tečajih in preizkusih znanja lavinskih psov zakopljemo v sneg«.

Avstrijci so se tega vprašanja lotili zelo temeljito. Imeli so tehten vzrok: že 10. februarja 1965 je med sondiranjem na Wattener Lizum umrl 22-letni mladenič. Zadušil se je v neprimerni snežni luknji, v katero so ga kot poskusno osebo zakopali tovariši.

IZKUŠNJE IZ KRANJSKE GORE

Podobno nesrečo so imeli 22. januarja 1989. Med vajo na Wiedersberger Hornu so kot poskusnega zajčka zakopali 54-letnega reševalca.

Lavinski pes ga je našel čez pol ure zariplega in modrega v obraz in nezvestnega. Kljub helikopterju in naglemu zdravniškemu posegu v specializirani bolnišnici se nesrečnik ni več zavedel. Umrl je zaradi stisnjenja prsnega koša in izobličenja srca.

Podobne izkušnje imajo še kje, vendar k sreči z manj tragičnimi posledicami. Tako smo pri nas v Kranjski gori januarja 1965 delali poskuse o počutju zasutega v plazju. V suh pršič smo zakopali najprej **dr. Franceta Srakarja**, kasneje pa še **Mikca Drašlerja**. Dali smo jima radijsko postajo in njuno počutje sproti spremljali. Odkopali smo ju takoj, ko »sta se pričela izgubljati«. Noben ni bil v »grobu« več kot pol ure.

Nemcem je pred leti plaz zasul njihovega markerja in tolikanj zmedel štrne tečajnikom, da so nesrečnika našli, ko je bil že mrtev. Vemo, da so pred slabimi 40 leti tudi naši tečajniki v

Tamarju »izgubili in iskali« svojega tovariša, zakopanega v plazovini in ga k sreči našli še zravega in čilega.

Spričo navedenega so se tirolski gorski reševalci v sodelovanju z **dr. Gerhardom Floro** že leta 1989 lotili temeljite raziskave o vsem, kaj bi lahko škodovalo zakopanim poskusnim osebam. Rezultat raziskav je bilo devet zapovedi o zakopavanju poskusnih oseb v snegu. Dr. Flora pa je pridobil tudi zdravnike Univerzitetne klinike za anesteziologijo in intenzivno nego v Innsbrucku. Le-ti so obdelali naslednje teme: Pomanjkanje kisika in višek ogljikovega dioksida v zaprtih prostorih, Raziskava o ogroženosti gorskih reševalcev, zakopanih v snežni odeji in Psihološki test pri zakopavanju vodnikov lavinskih psov v sneg med vajami.

PRIKRAJŠANI KADILCI

Rezultate je povzel dr. Gerhard Flora v naslednjem kratkem, a koristnem povzetku:

Dognali smo:

1. Da se menja sestava plinov v zraku, ki ga vdihava poskusna oseba v snežni luknji.
2. Da se med bivanjem poskusne osebe vsebnost kisika v votlini zmanjšuje, količina ogljikovega dioksida pa večja; a ne v tolikšnem obsegu, da bi to lahko ogrožalo v snegu zakopano osebo.
3. Ljudem, ki jih je strah, se poveča število srčnih utripov.
4. Kadilci in osebe z okvarami pljuč težje prenašajo zmanjšano količino kisika kot ljudje z zdravimi pljuči in nekadilci.

Če upoštevamo izsledke raziskav, lahko trdimo, da zaradi manjše količine kisika ni nevarnosti, da bi poskusna oseba v snežni luknji umrla. Pogoj, da preživi brez posledic

Še en plaz v zimi 1990/1991

Že od nekdaj vemo, da ljudje nesreče v plazu najraje zataje. To velja nasploh še posebej za alpiniste in turne smučarje, da o vojski sploh ne govorimo.

V mislih imam nekdanjo jugoslovansko armado in zlasti graničarje, ki so od leta 1918 dalje v naših gorah najbrž imeli marsikdaj opravka s plazovi, vendar tega niso obešali na velik zvon, če so bili težavam kos brez tuje pomoči.

Če bi nam bili na voljo dnevnik mejnih stražnic na območju Julijskih, Kamniških in Savinjskih Alp ter Karavank, bi najbrž zvedeli marsikaj zanimivega in poučnega. Ker tega ni, se pač zadovoljimo s paberki, ki nam po naključju pridejo v roke.

Tako smo s posredovanjem Teritorialne obrambe zvedeli za plaz, ki ga je doživela šestčlanska patrola iz stražnice Maršala Tita pod Ljubeljem.

za svoje zdravje, je pravilno dimenzionirana in izdelana luknja.

Očitno je torej, da ni nevarna in napačna metoda šolanja lavinskih psov, pač pa izključno tehnika izdelave in izvedba snežne luknje. Od nje je odvisno življenje poskusne osebe.

Potemtakem je prav tako kot iskanje zasutih v plaz u potrebno vaditi tudi način namestitve poskusne osebe in izdelavo snežne luknje.

ZAGOTOVLJENA VARNOST

V ta namen priporočam, da vodje tečajev upoštevajo naslednjih devet zapovedi:

1. Votlina naj meri vsaj 140 x 70 x 70 cm. Zgrajena naj bo zadosti trdno, da prenese težo odraslega človeka. Vstop v votlino je od strani, od koder jo tudi zapremo.
2. Votlina ne sme biti na kraju, ki ga ogrožajo plazovi.
3. Otroci, vinjenih oseb in ljudi, ki jih je strah, ne zasuti v snežno votlino!
4. Poskusna oseba v votlini ne sme kaditi niti piti alkoholnih pijač.
5. Poskusna oseba leži na boku; lega na hrbtu ni dovoljena.
6. Poskusna oseba naj ima v votlini lavinsko sondo, lavinsko žolno in žepno radijsko postajo, tudi sirena ne bo odveč.
7. Nahajališče poskusne osebe mora biti označeno.
8. »Grob« mora biti stalno na očeh.
9. Testne osebe je pred namestitvijo v votlino treba poučiti o vsem potrebnem.

Če bodo organizatorji tečajev in preizkusov upoštevali ta navodila, ni nevarnosti, da bi se katerakoli poskusna oseba v snežni votlini zadušila. (Po zborniku 11. Zbora zdravnikov GRS)

Med rednim obhodom jo je 18. aprila 1991 ob 17.10 v predelu, imenovanem »Štruca«, zasul plaz. Z njim so imeli opravka razvodnik D. D. ter še dva vojaka. Bili so prisebni in imeli so srečo, da so se izvlekli brez hujših posledic; še najbolj je bil prizadet razvodnik, ki si je v plaz u zvil nogo.

Vojaki so drug drugemu pomagali iz plaz u, takoj po nesreči pa je razvodnik enega izmed vojakov poslal po pomoč v stražnico.

Materialne škode ni bilo, tudi orožje je ostalo »na broju«. Nekoliko preplašeno in demoralizirano posadko sta potolažila komandir stražnice Ž. M. in kapetan 1. razreda S. K., ki sta priložnost izkoristila za pogovor o varnostnih ukrepih.

(Podatke je posredoval član GRS Tržič **Janez Kavar.**) Pavle Šegula